

בין הררי פּנְקוּגוּיאַּ המְחֻמְנָה שוכנת לה העיירה קצנאז, במיה הקטנים מפורים, בין גנים ושדות, גבעות וגיאות ויושביה מקצתם בעלי אומי נזיות ומקצתם כמרים ומרים ופקידים, יענים וצדידים ומגדלי בהמות, ובתוך העיר בין בית המשפט לבית המסים רחוב אחד יש שם ששגי טורי בתים עומדים שורה כנגד שורה ובהם חני יות של יהודים, מבנותיהם וכאבות אבותיהם. טורי חים הם בשביל ריווח מועט ומספיק לאנשי המקום כל מיני סחורה, את שיש בה צורך, ואת שאין בה צורך, הקדוש כבוד, הוא חילק את עולמו כפי חפצו ורצונו, מתקיים לאלו נתי, שדות וגנים, ואת מישראל עם קרובו לא עזב וחסדו ואמיתו נתן להם חנייה בין הגוים לעבוד אותו ולהתכנסם אם מעט אם הרבה, וברוך הוא וברוך שמו, שכל אחד מישראל מתקיים כפי צרכיו, לשגור, וכן כאן גזירות ושמדות והרגלות וגירושים, משרבו הימים נשתנו הדורות ואין עושים את ישראל על עסקי אמונה, ועל שאר עסקים אין כרובם על ישראל, שבאותם הימים עדיין לא היו הגוים מריעים אותנו משום מעלות טובות שבנו, ובכך מתקיימות אותנו, המשפחות המעטות שבעיר, כל משפחה ומשפחה כפי צרכיה, יגיעים כל ימיהם להפיק רצון מאליהם ואינם מבקשים לעצמם אלא כפי מהת יגיעתם וכפי צורך קיומם, מפרנסים את בתיהם ביושר ומקיימים את המצוות כפי שקיבלו מאבותיהם, ואינם מבקשים טעמי מצוות, שעיקר טעם המצוה הוא מה שדם, וזכה לטעום בעשייתה, עליהם ועל כיצא בהם נאמר, כי האדם לעמל יולד, לעמלה של פרנסה ולצמלה של מצוה.

כאה שבת באה מנוחה, מערב שבת עם הצות ממעטים במשא ומתן, הנשים מתעסקות בהכנת צרכי השבת והאנשים מתקנים את וקנם כשתם ומתלישים שצרה אחר שצרה בבבת העשייה לכך, אתו שבת נכנסת עד שהכל נכנסים לבית הכנסת בפנים של שבת ובבגדים של שבת, וכל אחד יושב לו במקומו שירש מאבותיו, המורה הוקן הוא השו" סק הוא החזן עובר לפני התיבה ומתפלל בבגדיהם המוקדמים מדורי דורות, שבוודאי הם עריבים לפני המקום. ואך התפילה מקדישים על היין וסודיעו שעות השבת כלחם לבן ובבשר ובשאר מיני מאכלות טובים שאינם עולים על השולחן אלא שבכותו ובמים טובים. כשהוא חורף מזמרים ומירות, כשהוא קלוקי שיהלילות קצרים מעג אדם שאת שולחנו בשיר המעלות שלפני ברכת המזון, כל שיועד פרשה חומש נוטל את החומש וקורא קצת בפרשת השבוע וכל שאינו יודע לקרות בחומש קורא באיוראליט או בפאמיליעבלאט עד שחוט פתו שינה.

בבוקר משכימים לתפילה והמורה הזקן הוא החזן עובר לפני התיבה וקורא בתורה, והגבאים מחלקים את העלויות לפי התור, כדי שלא יבוא לידי מחלוקת, שפעם אחת באז לידי מריבה ועמדה לפניה ליערך כל העולם, התקינו שיהי עולים לפי התור, חוץ ממר גונדרסהיימר הזקן גינדראמר הקצב שבזמן שהם דרים בעיר עולים הם לתורה בכל שבת, שזה כהן זהו לוי וזוהים כמה שויכתה אותם התורה, ואחר התפילה, חזורים במתיהם בשלום ומקדישים על חמך מדינה ומתו ענגים במיני תבשילין הרבה, שאינם עולים על השולחן אלא בשבתות ובמים טובים, בחורף שהימים קצרים עובר יום השבת כלאחר יד, עד שמיסמין ברכי נפשי כשה הגיע זמן תפילת ערבית, ושוב באים ימי המעשה שלא ניתנו למנוחה ועונג אלא לצער וליגיעה.

אבן גנני

אבל בימות הקיץ משנה קצנאז את פניה קצת לטובה, עיירה קטנה זו פשרויה בין החיים ונבששה בין היערות ופרושה ארבעה חמשה חדשים מן העולם מחמת שלגים וסופות וסערות, אחות תאומה יש לה, זו קצנאז עיר הרחצה שמי עיינות רפואה נובעים באדמתה, באים לשם מכל המדינות לשמות מימיה להתרחק באמבטאות, עשו להם בעלי הקרקעות חזילות ולשכיר לאור חים ונטעו גנים ובנו בית שעשועים הביאו כנגנים לנגן לפני האורחים, ובאים אף אנשי קצנאז העיר לטייל בפרומנה ולשמע מוזיקה ומשעשע להם מר גונדרסהיימר הזקן גינדראמר הקצב אכסניות בקצנאז עיר הרחצה התחילו באים אף אוכלי כשר, והתחילו אף אנשי הקהלה באים לראות את אחיהם היהודים.

מר גונדרסהיימר ומר גינדראר דרים זה עם זה בשלום, וכשהשעה צריכה להם הם מטייעים זה את זה, אם מפני שהם משופעים באורחים ואין אחד צריך להתקנא בחבירו, ואם משום שלמוחים הם לסייע זה את זה, שזה כהן זה לוי, ולמדו

הוא הלוי, לצונק מים על ידיו של הכהן בשעה שצולה, לזכרן ולמוד, הוא הכהן ללול את הלוי עם כל ישראל בכרמם כהנים.

ובכן משועשעה קצנאז עיר הרחצה והפסקו לפאה התחילו באים ולשם וביניהם יהודים המסילו אף אנשי עיר קצנאז באים, ומאפץ שבששת ימי המעשה טרודים הם בעסי קיהם ואין שעתם פנויה, ובשבת היום ארוך ואין בו מה יעשה, נוטל אדם את אשתו ובניו ובנותיו והולך צמחה, ובאים ומטיילים בכנופיא בין אילנות ונגים צמחים ואורחים ורואים פנים חדשות, ופעי מים באים לידו שיחה עם אורח ושומעים דברים שראו לשמוע, ומזמן לזמן רב שמי יתקן את גופו ואנשי עיר קצנאז שאין בידם בכך ללמוד, עליוהם רב מפני שהם מעטים, באים ונותנים על שלום, ופעמים בעל בית וכן שוחח ונושקו על ידו, כשהוא תמיה על הוד הרפה והענונה שהרבנות מכה בה את בעליה.

שעה זו של שבת אחת הצהרים של הקהלה יוצאת לעיר הרחצה שעה שהכל מצפים לה כל ימות השבוע, בין קצנאז וצפונה הדרך לא ארוכה ויער גדול של ארונים, נותן צל ואין כל טורח אפילו לנשים וזנים, ותינוקות הילדון מעיר לעיר, וכשהם מהלכים אלהם ביער האוילנות נתי גים צל ושלום, רחוק טוב, ופרים וצפורית משו חקות, לפניהם בין הצפנים והעשבים, לבן של אדם מכתוב ופיר קל ולשונו מתעוררת כמו מאילה, ואף הנת הכפסו, מנורת הסחורה, ומתשחחיות לפני הקלחות, מודקת קצת, יתר על כן, כשהם חוזרים מפני הרחצה, וכל אדם נזכר בשמועה יפה ששמע מפני אורה, עולם גדול בלא האל הטוב ובני אדם הרבה יצר ופיורם מקומות הרבה ונתן בכל מקום סגולה ומחודת ונתן כלם ברך לא אדם חכמה מיוחדת, ויצא אדם ממקום ומודמן לו אדם ממקום אחר, דעתו מתרחבת, עליו מאותם הדברים שהיו שומע.

המלחמה הגדולה שפגעה ברעים ובטובים

לא פסחה אף על קצנאז, כל שכן על היהודים שמתחילת המלחמה היו מתגעשים ומתעוררים, ובהולים ומחופים להגן על ארצם, כל שהגיע לשנות שירות נקרא למערכת המלחמה, וכל שעדיין לא הלאו שנותיו הלך מעצמו, לא שתיירו שם מן היענים, אלא נשים ותינוקות וזקנים וקצת בעלי תמים שעיר צריכה להם, וידה מנה שחורה על הקהלה שכל הבחורים יצאו ממנה, לא נשמתי לה אלא נחמה קלה זו בשבת של קיץ אחר, הצהרים שיוציאים לעיר הרחצק ורואים פנים חדשות ושומעים קצת חידושים וקצת פירושים למערכת המלחמה.

ברם מקצת טובה אחרת היתה שם, שרוב המדינה היתה דרוכה במלונות, ואילו קצנאז שהיא יושבת במריא, היתה משופעת בלחם ובבשר ובחלב ובפירות, וכל שחיכותו בידו בא מכל המדינה לעיר הרחצה לתקן את גופו ולאכול כל שבוע.

מאותו הטעם ובאותם הימים נתגלגל לקצנאז עיר הרחצה מר איזידור שאלטיאהר מפרנקפורט, מר איזידור שאלטיאהר מורה לקטנים היה בבית ספר אחד שבעירו, אבל רוחו ביקשה גדולות, את שהגדולות כבר נעשו על ידי אחרים, ולא אהיו לו למר שאלטיאהר לחישי שום יודיש, על כרחו סילק את דעתו מכל דבר גדול וטיפל בגופו הקטן שהחליש, שמלאכת התורהא לאמכה קשה, הלא שכן בימות המלחמה שאבותו עושים מלאכת הבנים, עושים מה שלבם חפץ, מר גונדרסהיימר הזקן בעל האכסניא, נהג בו טובת עין ונתן לו מדור ומחנות והליטיב עמו, בכל דבר של מאכל ומשתה יותר מפני ששילם לו, ולפי שרם שאלטיאהר בא לשם גופו היה אוכל הרבה ושוחה הרבה וישן הרבה, ובין סעודה לסעודה היה יושב לו על כסא מרופע בנן שלפני האכסניא ומשדל את עיניו לישון, משיצאו כמה ימים והכבדי גופו עליו מרוב אכילה ושתייה ושינה התחילו נוהג לטייל בין סעודה לסעודה, כדי שתעכל המזון שבתוך מעיו וכדי להתקין עצמו למונות חדשים, אותם הימים ימות המלחמה היו רובו יושבי כרכים כבר שכחו תורת אוכל, נתגלגל בין הללך למקום משופע במלונות היות צריך להתבלות הרבה כדי לקלוט רוב המזון, ובכך מטייל לו מר שאלטיאהר בין סעודה לסעודה כדי להתחבץ לגוף, וכדי שלא ליעדה את המוח במחשבות יתירות היה מלא דעתו מכל דבר שיש בו שמץ יגיעה והיה מונה את פסיעותיו או מונה כמה חוטים יש בתלבושת, שהנפש אינה מסתפקת בדברים הארציים בלבד, אלא מתיממת והולכת עד לדברים העומדים ברומו של עולם.

דרך הילכו נתגלגל מר איזידור שאלטיאהר לקצנאז העיר, הריח ריח של פת חמה, הלך אחר

הריח והגיע אצל נחתום יהודי, ריח הפת, וכן המוזהה על פתח הבית, קירבו דעתו לדעת הנהגתו, דפק על הדלת ונכנס, אנשי הבית, שהכירו בו שהוא אדם נאה, קיבלו אותו כסבך פנים, פתחו וכששמו שהוא מורה ולא עוד אלא שהוא מפרנקפורט, כפלו לו אם כבודו, הביאו לו כוס חלב צונן ומעשה מאפה, ולבסוף פיתו אותו לאכול מפתם, ומחמתם ומגבינתם, אבל ושעה נהנה ונתאנח על אשתו ולא נזילוי הרכים, ש בשעה שהוא אוכל פת נקיה בחמאה ובגבינה ושוחה חלב שמן, כן אין להם אפילו פת חרבה כדי סיפוקם שבערים הגדולות כל שנתנו ספסר או קרוב לבני הכפרים אין לו מה יאכל, נתגלגלו רחמיהם של הנחתום והנחתומית על אשתו ובניו של המורה ונבלו תורטר ביצים וליטרא המאה ובגינה ומעשה מאפה וצררו אותם בנייר ואתרו לו, בסוף וכאן בית היואר ואם אינו חס על טרחתו יכול הוא לשגר חבילה קטנה זו לאנשי ביתו, ואם הדרך אינה קשה עליו יכול הוא לבוא בכל שבוע ולא יטרח על חנם, בתוך הדברים כנסה מר דינגספלדר שכנו של הנחתום, וכנסה קנאה בלבו ואמר, לא כי אלא בשבוע הבא יכבד האדון המורה אותי, שכבר חבילה מלאה כל טוב, עומדת ומתוקנת לבני ואיני יכול לשלוח אותה, מפני שריעיולשתי בני שוחיה שבויו בידי אחרים, הצרפתים האזורים ואין אנו יודעים היכן מקומו, אבל בתנאי שלא יספר האדון המורה לשום אדם, שחיה מר דינגספלדר מתירא, שמא ישמעו שאר אנשי הקהלה ויחטפו את המורה מידו, ודין היה שיתירא, שבאותם הימים שהלכ היה מיצר היתה הוד פתוחה לעשות צדקה וחסד, אבל שמחתו הלכה בו רכילו, לא יצאו שתיים שולט שעות עד שכל קצנאז ידעה שנתגלגל לכאן אדם שיכולים לעשות על ידו מעשה טוב, מיד בילש כל בעל בית, אף ביתו והכין כמה דברים, בשביל המורה, מכאן ואילך נעשה מר שאלטיאהר אורח קבוע בעיר ולא היה שבוע שלא לקצנאז ולא היה אדם בקצנאז שלא נתן לו מפתו ומחמתו ומכריחו ומשאר דברים הנאכלים, ובהלכתו ובחזירתו ומשאר מר שאלטיאהר חושב מחשבות הרבה על כל מה שהוא אוכל ושוחה, וכן על אשתו שזכתה לבעל שכמותו, שפוקד אותה מרחוק בחבצי לות מלאות כל טוב.

יש אדם שמסוגל לחשוב מחשבה אחת ימים הרבה ויש אדם שדרכו לטושט מחשבה למחשבה, מר איזידור שאלטיאהר שמורה היה, היה מלמד כל ימיו תורה אחת, רגיל היה לעמוד במחשבת אחת ימים הרבה, עכשיו שלא היה משועבד לתלמידיים ביקש מחשבות חדשות, אבל כל מחשבה שיש לה חיובות כל שהיא כבך חטפו אחרים ולא הניחו לו אלא מחשבה זו של מאכל ומשתה, לא נשתתיר לו אלא לעשות ברגליו מה שאין המחח חזר מר שאלטיאהר למנות את פסיעותיו, קצת נפשו ממניו פסיעותיו היה מונה את חוטי התלבושת, קצת נפשו ממניו חוטי התלבושת היה חוזר ומונה את פסיעותיו, לסוף התחיל מחשב כמה כיון שמה פעם ושתו פעמים עמד תמיה, שהרי מקצנאז לקצנאז, יש יותר מאלפים אמה, ואף על פי כן נחגים- אנשי העיר לבוא לקצנאז עיר הרחצה, בשבת ונמצאים נכשלים באיסור התומים, אפשר קהלה שלימה של יראי השם שומרי מצוות אפשר עוברת על איסור חמור? זאת ועוד אחרת, כמה רבנים אורתודוקסים כבר היו בקצנאז עיר הרחצה לשנות מממייה ולרוחק באמבטאותיה אפשר שלא הרגישו בדבר ולא הניחו אותם חזר ומדו מצומצמת ומקווחות, ושוב מצא שיש כאן יותר משיעור תחום שבת, ועדיין לא נטל גדולה לעצמו לומר יחיד אגו ראשון אני שהרגשתי בדרך אלא אמר שמא מתוך שאני עייף מרוב אכילה ושתייה נתקצרו פסיעותי, קיבל על עצמו לחזור ולבחון מחר קודם שיכנסו מאכל ומשתה לתוך מעיו, כיון שהגיע יום מחר וחזר ומדד את הדרך מצא שהדרך לא שינתה את עצמה, עמד וסימן עד היכן גבול עירוב.

אתה שעה כבר החשיך היום ולא היה בכדי שילך ויחזור, אבל למחר נזדרו והלך לקיי קצנאז להודיעם את שצריך להודיעם, משראו אנשי הקהלה את המורה היו תמימים קצת, שהרי כבר קיבל אותו שבוע את חלקו ועדיין אין להם מה יתנו, אמר להם, שמעו נא רבותי, לא לשם עצמי אני בא ולא לשם דברים הקלים והנפסדים, אני בא אלא לטובתכם ולהנאתכם אני בא, כדי להצילכם מעבירת חמורה, על סמך מה התרתם לעצמכם להלוך בשבת לעיר הרחצה, והרי יש כאן יותר מתחום שבת, מקצתם שמעו ולא קמה בהם רוח ומקצתם גיגמו ואמרו, מנהג אבותינו

בידנו, ואף המורה שלנו, שהוא זקן ובקי בדברים, אף הוא לא אמר כלום, ולא עוד אלא שלשעבר היה נוהג להלוך עמנו בשבת לעיר הרחצה ולא שמענו שתינה עירוב, אמר להם מר שאלטיאהר, שמעו נא רבותי, מה שבהת היה, ומכאן ולהבא אסוריה אתם להלוך בשבת לעיר הרחצה, שאני מדדתי ומצאתי שיש יותר מתחום שבת, ועכשיו נלך אצל המורה שלכם ואשמע מאיזה טעם לא מיהה בידכם, הלכו אצל המורה הזקן וסיפרו לו כל הדבר, אמר להם הזקן, בית יראתם של רוסים יש בעיר הרחצה, שהאורחים הרוסים באים לשם להתפלל, שדום שונה מדתייהם של שאר גווי ארץ, ויש שם בעיבורה של העיר כמין דירה לשמש שלהם, והיא מצטרפת לעיר, נתכרמכו פניו הם ואמרו, אם משום זה כבר בטל הטעם, שכבר יצא השמש שלהם עם תחילת המלחמה, ולא נשי תיירה מדירתו אכן על אכן, אמר להם הזקן, אם כן בצמצום תחום העיר ואין שום היתר להלוך מקצנאז לקצנאז בשבת, פרחה נשמתם של זקני הקהלה מחמת כל השבחות שעברו בהם על איסור תחומים, ונתנו שכח והודיה למר שאלטיאהר המורה, שטרח עליהם להצילם מן העבירה, מכאן ואילך לא היה אדם מהלך אלא עד למקום שישמן להם המורה, עד שלא בא מר שאלטיאהר לקצנאז היה אדם מהלך להנאות, עכשיו הנאות של אדם היה שבינתו בגבול התחום.

עונת הרחצה הגיעה לסיומה והגיעה שעתו

של מר איזידור שאלטיאהר לחזור לביתו, פניו מלאים וכליו משופעים במאכלים טובים, שנתנו לו אנשי קיי קצנאז צידה לדרך, מיום שנוצא מבטן אמן לא ראה טובה ככאותם הימים שהיה דר בקצנאז, בכל יום היה אוכל יתר על שבעין והיה פוקד את ביתו בחמאה ובגבינה ובביצים ובפירות, שאהיבו היו נותנים לו חנם אין כסף, אבל הוא שילם להם לא שחרם לעולם הבא, ששילט אותם מחילול שבת.

עונת הרחיצה נסתיימה ועיר הרחצה נתרוקנה מן האורחים, בעלי החזילות מהם נטעו אצל קרוביהם לנח מעמל הקיץ, ואותם שנשתדירו בבתיהם יושבים ומונים את המעות שהכניסו להם האורחים, ובלילות באים זה אצל זה ומשחקים בקלפים, ואף בקצנאז העיר הישנו ניכר, כל שהנה רגיל להלוך לעיר הרחצה ולטייל שם בפרומנה וישב לו בבית השכר ושוחה שכר ומי הפחיתו ומספר במעשה המלחמה ובנצחונותיה הצרימים, תועמלנים יוצאים ובאים והמורים והפעלים מתייעצים בכל יום עם מגיבות לשם המלחמה, היהודים שהם ראשונים לנתינה נותן גים וחוזרים ונותנים, ודין הוא שיתנו, כל שכן כימים הקעים שנשחתו פנו שכניהם שלא לטובה, לכאורה עדיין הכל כמנהגו נוהג, אבל כל היודי שיש לו דבר אצל הרשות מדקדים עמו יותר מן הרגיל.

ושוב באו ימות החורף, הימים קצרים והליל לות ארוכים, יותר שאדם מתיגע כיום- מחמת עסקיו הרעים הוא מתיגע בלילה מחמת נדודיו, שינה וחלומות רעים, אין אדם שאין לו צרה, זה בנו שבני בין האיובים וזה, נתנו נספה-מלחמה, הקהלה הקטנה שכל הבחורים יצאו ממנה עם תחילת המלחמה, שרתיה ביער זאכלי, חוזר-אלים לביטו אינו חוזר אלא משום שנפל בו מום.

צרה גדולה באה על בית מיהואם הנחתום, בן יחיד יש לו, היה התנונים שנולד בנסים ונתגדל בנסים ונתקיים בנס, כיון שבאה המלחמה לבש גבורה כגבור ואמר אף אני יוצא למלחמה, היטיבו שרף הצבא עמו והעלימו עיניהם ממיחשיו ושכח אותם החדשים בבית חולים, כיון שנתרפא חזר למלחמה, נקפאו שתי רגליו בתוך חפירת הגייסות והחזירותו לביתו, כשהוא מעונד בסיומן ככוד של גבורה, אבל מחוסר רגלים.

צרה אחת יש, זו צרת ליול אחותה של מרת מיהואם

צרה אחת יש, זו צרת ליול אחותה של מרת מיהואם, נשואה היתה ליול למר זיגפריד שפייער סוחר כלי עזר באופינבאך והיו שתי האחיות מתגעגעות זו על זו, ולא היו יכולות לבוא זו אצל זו, ששתיהן היו עסוקות זו בחנותה וזו אצל תורה, והיו מספקות את יגעגועי לבן באיגרות ובחלומות שהלמו על זו, והיו מצפות שיתרשש נס ויראו זו את זו, נתרשש הנס, אבל לא לטובה, בעלה של ליול מת במלחמה ונשתתירה ליול אלמנה עם שלושה ילדים, ועם קצת סחורה, כיון שבמכרה את הסחורה לא הספיק פדיונה, כיון לקנות סחורה חדשה, ישבה בלא סחורה ובלא פרנסה, מצא לה מר מיהואם גיטה מקום של משרתת אצל גינדראמר בן עירם באכסניא שלו שבקצנאז עיר

הרחצה,חילקה את לידיה בין קרובי בעלה והלכה לקצנאז, עושה ליול כל הימים באכסניא של גינדראמר, ואף בלילה אין לה מנוחה, שהאכסניא מלאה אורחים והמלאכה מרובה, ואין ליול יכולה לילך אפילו לשעה אחת אצל אחותה, אף על פי שהדרך קרובה כדי קפיצת החתול, ואף מרת מיהואם אינה פנויה לילך אצל ליול, אף על פי שהיא עומדת בדרשות עצמה, שהימים הללו ימים של טרדה מחמת כרטיסי המזון והשבונות עם השלטונות ומחמת בנה הקיטע שהוא גוף בלא רגלים, נס שיש לנו שבמות, וימים טובים שאדם מתפנה ומסקיו, ליול אינה יכולה להתפנות מעסקיה אפילו בשבת ויום טוב, מפני האורחים, אבל ביום טוב שני של שבועות, אחר הזכרת נשמות, כשחוזר ליול לעבודתה דיברה עם עצמה ואמרה, עם המתים כבר דיברתי ואימתי אויבר עם החיים, שמעה כרטיסי המזון והשבונות עם לראות את אחותך לכי אצלה, ואני אבקשה את עבודתך, הודיעה ליול לאחותה על ידי גוי שהיא עומדת אחר הצהרים לבוא אליעד.

לכשה ליול בגדיה, שיש יום טוב והלכה ליער לקראת אחותה, שלא ראתה אותה כל אותן השנים, אלא יום אחד, יום שבאת לקצנאז להשכיר עצמה למשרתת באכסניא של גינדראמר פי עירה, עמדה ליול ביער שרגילה היתה בנעוריה, ללקט בו פטריות וותוים, האילנות הוקינו הרבה, אבל היא מכירה כל אילן ואילן, ואף האילנות הבחורים שנולדו לאחר שהיא יצאה לאופינבאך אף הם מראים לה פנים יפות, כאן ביער זה היתה ליול שליטה עם זיגפריד שלה, וכאן בין האילנות הירוקים גילה לה את אהבתו, עכשיו עצמותו מקבונות, באבץ, רחוקה, ואינה יודעת היכן קברו אף שלושת ילדיה רחוקים ממנה, ומיום שהלכה לקצנאז לא ראתה אותם, אין לה כחן אלא מבגריט אחותה, פוסעת ליול לכאן ולכאן, ושוב היא עומדת, כאילו היא מתחברת לקרקע, ואינה יודעת מפני מה היא עומדת ואינה רצה לקראת אחותה, והי לבה רץ ויוצא לקראתה, וקפה ליול מתאום, את אוניה לשמוע, אפם באים, ולא שמעה אלא קול צינז ונבוחות כלבים, אבל בין קול הצינז וקול כלבים שמענו קולות אחרים, כרגילהם של בני אדם, וקפה ליול עיניה וארתה התינוקות, רצים לפני אבותיהם, עקפה ליול עצמה ממקומה, ורצה לקראת הבאים, הביטה לכאן ולכאן והיתה ממהת, הרי היא שלחה על ידי גוי להודיע למרגריט שהיא פינתה עצמה בשבילה לשתיים שלוש שעות, וכאן אין מרגריט ואין כלום, נתנה ליול עיניה בכל אשה ואמרה לעצמה, הכל באך מרגריט לא באה, אוי מרגריט מרגריט למה עשתי לך, למה לא באת לראות אותי, וכשנתיאשת ליול מלחמה את אחותה אמרה לעצמה, לא די שמרגריט לא באה, אלא אפילו את, בעלה לא שלתה.

משרא הנשים את ליול הארוך לה פנים ואמרו לה, לא עלים את? ודאי עלים את, ואת מבקשת את אחותך? ניצנה להן ליול ראשה ולא אמרה ולא כלום, אמרה מרת דינגספלדר שכנתה של מרת מיהואם, אל תתייראי, עלים, מרגריט לא, שבחה, אותך, אלא שמעוכבת היא עדיין, אצל בנה, אבל מיד- היא באה, שבעלה, קיבל, עליו להשגיח על החולה, והלואי שנוכה לראות כל טוב כשם שחופי לבאות, את מרגריט, מה שלומך עלים? ומה העצבות באכסניא יודע אני גינדראמרן שען ורת שבמותך לא ימצא בין אלה נשים, והיכן הם ילדיך? כמה הקיץ? שלושה כבר שמענו כל שאיער אותך יקרה, אבל כלום יש בעתים, הללו אדם שיכול לומר שלום לי, אוי המלחמה הרעה הזאת, אינה מבחינה בין רעים לטובים, הגביהו ענינך עלים, מה את רואה שם? הרי היא רצה כחולדת הנסאין, מרגריט אל תרוצי כל כך, עלים אינה בורחת.

וכבר באה מרגריט, כשהיא מצומקת כחברה

ופניה בנעורת כתנור של גייסות, מימיה לא ידעה שיש בה כח, כזה לעשות דרך של תחום, שבת בשעה קלה, אבל כלום רגליה רצו, לבה היה רץ ורגליה נמשכו אחז הלב, נס שהלב לא יצא מחמת געגועיו, וכיון שלא האחיות זו את זו נפלה זו על צוואה של זו וזו על צוואה של זו, והיבקו ונישקו זו את זו מתוך בכייה עד שהיה קולן הנלך מסוף היער עד סופו, כמה יצאה נפשן כל אותם הימים, שהיו קרובות זו לזו קירבו מקום ואינו יכולות להגיע זו אצל זו אפילו לשעה קלה

לאחר שניגבנו זו דמעותיה של זו וזו דמעותיה של זו הביטו זו על זו, ואמרו, מה יש כאן לכבותי ושוב החילו בחולות, לסוף פירשו מן החבורה וישבו כאחת והתחילו מספרות זו עם זו בער'ה שפייער שנוהג ועל התינוקות שהם מפורחים אצל קרוביו של שפייער ועל מוריץ בן התנוגיה של מרגריט שנטעו שתי רגליו ואינו שולט בגופו.

עמדו שתי האחיות מתוך בכייה ונפלו זו על זו

ועוד דיברו על העבודה שבאכסניא ועל העבודה שאצל התנור, על גינדראמר ועל אשתו של גינדראמר ועל האורחים, שכל אחד רואה את עצמו כאילו הוא בן יחידה של האכסניא, וכל כמה שאל טורחת בשבילו אין את מספקת, ועוד דיברו על כרטיסי המזון ועל חשבונות של מיסים ועל חללה של הרשות שכולעת את הכל, וכל מה שהן אומרות וכל מה שהן מדברות דומה להן שלא הם הדברים, שהן בקשו לומר, מכל מקום הלב מתפרק קצת מצער, וכיון שנתפרק קצת הלב מצערו התי, חילו מזכירות נשכחות, עת שהיו שתיהן נערות צעירות, אמרה ליול, וכורה את מרגריט, כמה היתה קצנאז מתקנאית בי, שנישאתי לזיגפריד שלי והלכתו לדור לאופינבאך, עכשיו ראוי כל חתול שאני אתקנא בו, שהחתול יש לו מקום להניח בו את זנבו ואני אין לי פינת מקום בשבילי, מה נשתתיר לו מויגפריד שלי, אפילו את קברו איני יודעת היכן הוא, וילדי שפוקד עלי בעלה מקומות, ולאחר שתסתיים, ענת האורחים הכין אטיל את עצמיו

ביקשה אחותה לומר לה הדברים של נתחומים ולא הוסיפה אלא צער על צערה, כדרך בעלי יסורים שאם מבקשום לנחם במה מנחמים, כסיפור צרותיהם, אמרה מרגריטה, עכשיו אומר אני לך דבר, מה שאדע לפני יחידה הרי את יודעת, אבל אני את יודעת שפוקד חילי על בעלי, וכל מה שאנו משתכרים בכמה ימים נוטל הסאני טטסראט כהרף עין, וטוב שידו פתוחה ליתן, שהוא מונה מטעם השלטונות ויכול הוא ליתן עין רעה בבית המאפה, שמימות המחלמה לא תיקנו בו דבר, עד- כאן לענני מזון, מכאן ואילך לענין שאר עניינים, ואם מבקשת את לשמוע — שמעי, רואה את אותה, אילו בא מלאך המות אצילת היום והנה יאמר לי מרגריט, בוא עמי, אצילת מנשקם, לו את, אצבעותיו, אבל מי יטפל בבנינו שמא בעלי שהוא חצי מתו מה הקול הזה שאני שומעת כל היום? הצידיים הללו כל היום הם יורים בלא חספ.

כך ישבו שתי האחיות כאחת, וסיפרו זו עם זו על העולם ועל אחיהם ולא הרגישו שהיום מתחם והולך, אבל הרגישו שטובה גדולה היא שיש לנו ימים טובים, ויכולה אשה עם אחותה לישב כאחת, ולספר את צרות לבן.

וכבר התחילו אנשי הקהלה ליתן דעתם לחזור לעיר, שכבר עזב את היום קודם שיבואו לעיר גיגע ומן תפילת ערבית, עדיין הכל יושבים על יעמם

ביער, אבל כל אחד מזרו את חברו לעמוד ממקומו, שכבר שקעה החמה והגיעה עת לילך, היו ימים והם לא רחוקים, שהיו הולכים ובאים עד לעיר הרחצה, ומטיילים בגנים ושומעים מוזיקה ורואים פנים חדשות ושומעים חידושי חידושים, אבל שחרם יצא בחפסד שהיו עובדים על איסור תחומים ברם, וזכר המורה מפרנקפורט לטוב, שמדד את הדרך והצילם מן העבירה.

על ידי על נד-התחילו הוריוים מזדריים ועמדו במקומותיהם, כשהם מזרוים את הצלצלים, לזכר עמדו אף הצלצלים וזימנז את עצמם לילך, נזכרו בלרת מיהואם, שישובת עם אחותה, והלכו לקרובי לה, מששמעה ליול למה אחותה מתבקשת.נתענמה בפשה עליה, והרי דברים הרבה יש לה לומר לאחותה, ועדיין לא הגידה לה אף לא החצי, נזכרה פתאם בחברתה שקיבלה על עצמה לעשות את עבודתה, תלשה עצמה ממקומה וסייעה בידי אחותה לקום, קמה מרגריט ועמדה והניחה שתי ידיה על אוניה, מפני קול עוף פצוע שצד הצדיע, לבסוף סילקה ידיה מאוניה וניצנעה, אומן דרך יאוש, לבסוף הביטה כנגדה ואמרה הגיעה עת לחזור.

עמדו שתי האחיות מתוך בכייה ונפלו זו על זו, על צוואה של זו ולא היו יכולות להוציא דיבור מפיהן, לבסוף גברה אחת על צערה ואמרה, הנה פונה הולך, אמרה שניה, ועד שיהיה חם באים רבים הם הימים, אמרה אחת, ומתי שוב אראה אותך? הרי אני משוכבדת, לאחריים ואיני ברשותי ואיני יכולה לצאת ולבוא, אמרה אחותה, ואני אפילו אני יוצאת מפתח ביתי איני יוצאת אלא לרוצץ את רגלי, לשם תשלומי מיסים ולשם כל אותם הדברים שנוטלים את חיינו מן העולם, אמרה ליול, אם כן אימתי אראה אותך? אמרה מרגריטה, ואימתי אראה אני אותך? הפכו שתיהן את פניהן זו מזו וניגבו עיניהן.

היום פנה וכבר כל הקהלה פנתה לילך, ועדיין עמדו שתי האחיות, רחומות, לבסוף פירשה זו לקומת זו ומקומה, ובין זו לזו השחיר העיר באילנותיו, עד שהתחילו הכוכבים יוצאים והיך את הדרך לשתי אחיות שזכונמו זו לזו לשעה קטנה ביים טוב, שני של גליות ופירשו זו מזו לימים הרבה עד ליום טוב הבא, כשאחת הולכת לכאן ואחת הולכת לכאן.